

חלון פרק שביעי עירובין

ע"ה

עין משפט נר מצוה

י"א ב ג ח ט י י"ב
עירובין הל' ו טו"ש
סיומן שבע סעיף י"ב
ב ד ה ו ז ח ט י י"ב
מסלול שבת הלכה
ט:
ז מ"ח פ"ג מהל' שבת
הל' ט טו"ש פ"ג ס'
שד סעי' א':
בא ח"מ פ"ג מהל'
עירובין הלכה ג
טו"ש פ"ג סעי' שבע
סעיף ח:
בב ט י"ח שם הלכה ז:
בב ג ח ט י"ח שם טור
ש"ע שם סעיף יג:

רבינו חננאל

ליה בבור, כמו החוליה
השבור רחב מלמטה
והחוליה צרה, אלא מאי
אית לך למימר דמנח
מידי כגון מחצלת ומשוה
הבור צד כמו החוליה
ומשתמש, הכא נמי
במבדוק שהוא מלא
יתירות מנח מידי עליהו
ומשתמש, כיון שאמר כי
הסולמות
המסלול שתי החצירות
לערב אחד, הוצרך
לשבור לומר כמה יחא
גובהו של סולם שהוא
ממטע בכותל, ואמר
כותל שגובהו י' טפחים
צריך סולם י"ד טפחים
גובהו, פי' כיון דקיימא
לך כי עתה האלכסון על
המבדוק שני חומשין
בגרסי' כל אמא
בירבעא אמאא ותר
חומשי
באלכסנא,
הסולם לפולם שאינו
נשמך על הכותל לעלות
בו אלא באלכסון, אבל
זקוק אין דרך לעלות.
ולפיכך אמר כותל י' צריך
להיות סולם כדי גובהו
של כותל, וישפיעהו כלפי
חוץ באלכסון, ולפיכך
צריך כדי גובה כל הסולם
ויתרון באלכסון, וכיון
שהכותל י' טפחים וכל
טפח צריך יתרון למידת
השטח שני חומשין,
נמצא (ה)שיעור הסולם י'
טפחים ושני חומשין לכל
טפח, הרי י' טפחים
ועשרין חומשין, עשרין
חומשין הרי י' טפחים,
נמצא גובה הסולם י"ד
טפחים, ר"ל יוסף אמר
אפי' י"ג טפחים ומשוה
ד"ל, שאין דרך להשפיעו
זה כלול, ופחות מטפח
לא חשיב, אבי אמר אפי'
אין בסולם אלא י"א
ומשוה ומעמידו בראש
של כותל בפחות מג' וכל
פחות מג' כלבור דמי,
וכאילו בראש הכותל הוא
סמך, הילכך ב"א
ומשוה ד"ל, רב הונא
בריה דרב יהושע אמר
אפי' ד' ומשוה, קסבר
אפי' סולם זקוק ממטע
וכל פחות מג' כלבור דמי
הילכך ב"א טפחים ומשוה
סגיא, אמר רב סולם זקוק
ממטע ולא ידענא אפי'
טעמא, כלומר והלא אין
דרך בני אדם לעלות כך,
ו"ל שמואל מידי דהוה
אייטבא על גבי
אייטבא שהן זקופות
וממטעות, דקלין שבבבא
וסולמות שבבבא אין
צריך לקבען, אלא כיון
שנתנו על גבי הכותל
ממטעין שכבדן קובעין
הואיל ואין ניטלין בשבת
מפני הכובד שלהן, כבא
מנייה רב יוסף מרעב.

א"ר מאי אית לך ל'מיר דמנח ע"ה מיר ומשתמש. א"ר
לא א"ר ל'מיר ל'מנח ע"ה מיר ומשתמש. א"ר
עמוק עשרה אלא ע"י צירוף חוליה ר"ה גמורה היא ומשתמש
שפיר כיון שכותלי הצור מצפנים גבוהים עשרה וטעמא דמנח עליהן
מידי מה י"ש להועיל שם כיון דל'ין חוליה
גבוה י' מבדוק לר"ה וכל קאי האי
טעמא אלא היכא דל'ין הצור רחב ד'
מצפנים אלא ע"י צירוף חוליה והחוליה
גבוה עשרה מבדוק לר"ה דל'ע"ג
דמוכו לאו ר"ה הוא על גבי ר"ה
משום דאי צעי מנח עליה מידי
ומשתמש וטע"ג דרבי יוחנן לא הוסיף
אלא צירוף עשרה מכל מקום ד"ק
ממילתיה והא לא משתמש ליה משום
ד' יוחנן דאמרי' דפ' הורק (שם דף
נ"ט) קאי דרפיש צקונטרס דשמעין
מינה נמי צירוף ארבעה דהא קמני
ורחנן ד' ותימה דאמרי' דל'קמן
פ' במד' (דף נ"ט) ד"ק נמי רבי
יוחנן הכי גבי צור דר"ה וכוליה
גבוה עשרה טפחים וקאמר ר' יוחנן
בגמ' אפילו תימא צקונטרס והא קמ"ל
דצור וחוליות מצטרפין לעשרה והשם
תרימא למה לי וכו' דההיא דשם
א"ר ל'מיר נענין צירוף ארבעה דלא
קמני לקמן ואי לאו ההיא דל'קמן
מההיא דשם למוד לא היה ד"ק
דהוא אמינא דל'ג סלע נקט חוליה
הצור דכזל דוכתא רגיל להזכיר חוליה
בד"ל סלע: **צ"ל** **סולם ארבעה**
עשר **ל'חצירות**. פי' בקונטרס שצ"ל
למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל
ולא דק דכי משך ליה י' טפחים נמי
מן הכותל שהוא שיעור גובה הכותל
יגיע ראש הסולם לראש הכותל
דארבעה עשר הוא שיעור אלכסון של
י' על י' דכל אמתא צריכא אמתא
ותרי חומשי באלכסונא וכן פי' ר"ח:
רב יוסף אמר **"ג ומשוה אביי**
אמר אפי"ו י"א ומשוה. ו"ל
אם תרחיק רגלי הסולם מן הכותל
עשרה טפחים וראש
הסולם תסמוך לכותל
על כרחק יהיה ראש
הכותל גבוה מן הסולם
יותר מטפח לר' יוסף
ויותר משלשה טפחים
היה הסולם אלא י'
טפחים

טפחים ממה נפשך הוא מתרחק יותר
מד' טפחים שהרי יכול הסולם לגמרי לארץ וגם אין נראה דלר' יוסף
וא"כ נמי נשען ראש הסולם לראש הכותל אלא שמקרינן רגלי הסולם
יותר מלשמואל ולא"כ יהיה קרוב לזקוף דלמה לן למינקט האי שיעורא
ולמה הזכירו ר' יוסף וא"כ אותו משוה אלא נראה לר' דלסימנא
צעלמא נקט' הכי דלעולם צריך להרחיק הסולם כשיעור גובה שנסען
על הכותל ואלא יהא גובה הכותל מן הסולם טפח לר' יוסף ולא"כ
שלשה טפחים כשיעור לצוד ולר' יוסף סגיא צמשהו ושלש עשרה
פחות שני חומשין שהוא אלכסון של ט' על ט' ולא"כ צמשהו ועשרה
טפחים פחות חומש שהוא אלכסון ז' על ז':
אמר שמואל **א"ר ידע בו**, אליצא דרב קאמר אלס שמואל גופיה
סבר דסולם זקוק אינו ממעט דהא צעי סולם י"ד:
סולמות **ש"ב בבא** **אין צריכין קבע**. אע"ג שאין להם ד' חווקין
דכונדן קובעין ולא כמו שפירש רבינו שמואל דהיינו
סולם צורי דלעיל דאם כן לא הי"ל למימר סולמות של צבל ועוד
דלשהיא דלעיל ליכא מאן דפליג והכא אמרינן סולמות לא:
חקק
סולם מיכן וסולם מיכן וקשין באמצע, בין ב' הסולמות מהו. ופשוט ליה אין כף הרגל עולה בהן וממטע.

וזו היוצא מן הכותל ד' על ד'. טפחים: והיה עליו סולם כל שהוא.
אפילו אין ברחבו ד' והעמידו צקרקע וסמן ראשו צוזו הוי כמד
מיטוטא והרי צעלין ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מרחוקין שלשה:
ולא אמרן אלא דהוציא עליה. סמן
אופניה בדידי. אלא וראשו נסמן
לכותל: ארווחי ארווחי. לזין ולא
הוי האי סולם מתחמיו דרגא לזין
ואין כאן מיעוט שהוא מובדל מן
הקרקע הרצה: צריך זין אחד
לפסיו. צולם כל שהוא והזין יואל
צאמנעיות שאינו גבוה עשרה לא
ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:
צריך שני זיזין. אחד קודם עשרה
תחתונים ואחד למעלה הימנו צמך
עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה
לא הוה סג ליה צולם כל שהוא מידי
דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה.
שיוכל לקצוע סולם שני מזה לזה:
עמוד גבוה עשרה צה"ר ורחב ד'
רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על
גביו חייב ואם נעץ צראשו יתד כל
שהוא מיעוטו לרחבו מארבעה וצטלו
מתורת רה"י. יס. קביל"ה צלע"ו:
ונגוה. הימד שלשה אצל אס אינו
גבוה שלשה כגנה דעמוד חשיב ולא
ממעט: אפשר דפלי ציה מידי. וכיון
דחוי לתשמישתיה דעמוד מיניה חשיב
ולא ממעט: מלאו כולו ציפדות.
לדידך דאמרת (מד) חד תשמישתיה
הוא ולא ממעט יתדות טובה מאי מי
אמרינן כיון דלא משתמש בצידי רוחב
לאו רוחב הוא: צור וחוליותיה.
קרקע שניטלה מחפירת הצור והקיפו
צו פי הצור סביב: מצטרפ. להשלים
עשרה לעומק הצור לשוויה רה"י.
וה"ה נמי דחלל הצור ועובי הקף
החוליה מצטרפין להשלם ארבעה
לרוחב לחייב הנוטל מעל גב החוליה
כלום ואם הנותן על גבה דמתן צהורק
(שם דף נ"ט) חוליה הצור והסלע שהן
גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל
מהן והנותן על גבן חייב ומשהיא יליף
ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא
דתני חוליה הצור והסלע ליתני הצור
והסלע אלא הא קא משמע לן דהצור
וחוליותיה מצטרפין לעשרה ובי ימי
דשמעין מינה לגובה שמעין מינה
נמי דמצטרפין לפותיא דהא קמני
ורחבין ארבעה. והאי דנקט הכא לר'
יוחנן ולא נקט מתני' משום דמתני'

לא תני צירוף צהדיא: ואמאי. הוי גגה דחוליה רה"י הא לא חזו
ארבעה ידידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מהן: אלא מאי א"ס
לך למימר דמנח מידי. אמר רב סולם זקוק ממעט גמלא. שמועת
נמי. מניח דף ארבעה או שוטח צגד על היתדות ומשתמש עליו
צנחת: סולם ארבעה עשר. שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן
הכותל לפי שאין סולם זקוק נוח לעלות: אפילו י"ג ומשוה. שכשתמשוך
רגליו מן הכותל ארבעה לא יהא ראשו נמוך מן הכותל טפח וכיון
דלא הוי טפח לית לן צה: אחד עשר ומשוה. שכשתרחיק רגליו ארבעה
יהא ראשו נמוך מן הכותל פחות משלשה וכלצוד דמי: שצעה ומשוה.
דס"ל כרב דאמר לקמן סולם זקוק ממעט ואי זקוק ליה מגיע לפחות
מנ' לראש הכותל: אמר רב סולם זקוק ממעט גמלא. שמועת
מרצתי וטעמא לא ידענא דהא אין נוח לעלות: מידי דהוה
אליצנא על גבי אליצנא. שהן מכוונות ואמרן לעיל דממעטין:
קליים שצבא. פיסקי דקליים של צבל שהניחן סמוך לכותל למעטו
אין צריך לקובען צקרקע וטע"ג דדבר הניטל הוא דמורת כלי עליהן
דראויין לנמשך אפ"ה כבדן קובען שאין צא אדם ונוטל וכן סולמות:
סולם. כל שהוא מכאן וסולם כל שהוא מכאן אלא ואין צניניה לא
קעין חווקין מזה לזה להשלימן לארבעה מהו: אין כף הרגל עולה.
קעין מכאן ומכאן. להשלים רוחב לארבעה מהו: אין כף הרגל עולה
א"ל לא שמיא לך הא דר' יוחנן בור וחוליה מצטרפין לעשרה. אמאי והא לא קא משתמש

(א) שבת דף ק"ט. [לקמן ק"ט:
(ב) לרב קרי הכי משום
חשיבות ועי' פריש' בחולין
לח. ד"ה לאכא וכו' ומ"ש
חוק' שם וכן עוד בפריש'
בגמ' מ"ו: ד"ה מודה
ובמק' שם ד"ה אמר שמואל
ועי' רש"י שבת נ"ג. ד"ה
אלא וברכות מ"ו. דרש"י ד"ה
לח. (א) (דף ק"ט):

לעני רש"י

קביל"ה א"ר קביל"ה א"ר. יתד,
זו, וזו.

מוסף רש"י

בור וחוליותיה. סביבו
וסן הכל גבוה י'
מקרקעת הצור רה"י
(לקמן נ"ט). מצטרפין
לעשרה. לשויה הצור
רשות היחיד ואם הולא
מסוך אונן חוליה חייב
(שבת נ"ט).

רבינו חננאל

זו היוצא מן הכותל
והניח עליו סולם כל
שהוא. כלומר אפי' כי
בסולם ד', ממעט. ולא
אמרנא אלא דארווחה
עליה דזין, אבל אשוריה
אשוריה לא ממעט,
דאמרין אפחיו הוא דקא
מפחי ליה לזין. פי' אם
נתן הסולם בכותל עם
הזין, יש לומר הוי
הרחיב ואינו ממעט דהא
לא משתמש בסולם, ולא
על גבי הכותל, אלא
הסולם לעלות ביו הוא
נותן בעת שנתנו בצד
הזין עם הכותל. אמר רב
נחמן כותל י"ט טפחים
גובהו י' ורחב ד', ונעץ בו
אוח. כלומר נותנו
למעלה בכותל בטי
טפחים וחצי
בנוכה של כותל ט'
טפחים וחצי ממועט
נשאר מן הכותל ט'
טפחים וחצי טפח,
כיון שאין י' טפחים אינו
אוסר. אבל אם גובהו של
כותל עשרים טפחים אינו
ממעט אלא שני זיזין, וזו
אחד ב' טפחים והסולם
ממעט, כאילו צקרקע הוא
עד אותו הזין וצריך זין
אחר בעשרין. ויש
אחרים סולם נתון על כל
זין וזין. אמר רב חסדא
והוא שצמחין, אילו זיזין
זה שלא כנגד זה
והסולמות עליהן. ואם
היו זיזין רחבין ד'
טפחים שיכול להשתמש
בהן אין צריך. אמר רב
הונא עמוד ברשות הרבים
גובהו י' ורחב ד', ונעץ בו
יתד כל שהו ממעט.
ונתקן מרשות היחיד
ונעשה ככרמלית. ולא
אמרן אלא בזמן שהיה
גבוה מן הקרקע י'
טפחים. אבי ורבא דאמרי
מרשות היחיד אפי' בבה
ג' טפחים לא מידי הוא,
כלומר אינו ממעט. ר'א
אבי אמר אפי' שאינה
גבוה ג' אפטר (דלית)
(דלית) ביה מידי כגון
[דלית] ביה מידי כגון
מחצלת וממעט. א"ל רב
אחא בריה דרבא לרב
אשי דאע"פ שאין גבוה
היתר ג' טפחים אינו
לאישתמושי ביה אפשר
(דלית) [דלית] ביה מידי.
אם מלאו לזה עמוד כלול
יתדות להשתמש בו מהו.